

PASSAGES

AZ ORIENT PROJEKT MAGYAR-ÁZSIAI
KAPCSOLATTÖRTÉNETI PLATFORM ÉVKÖNYVE

orient-projekt.hu

OP

1. ÉVFOLYAM | 2023

Egyiptom • India • Japán • Kína • Koreai-félsziget • Mongólia

PASSAGES

Az Orient Projekt

Magyar-Ázsiai

Kapcsolattörténeti Platform

Évkönyve

PASSAGES

Az Orient Projekt
Magyar-Ázsiai Kapcsolattörténeti Platform Évkönyve

1. évfolyam

Budapest

2023

orient-projekt.hu

PASSAGES

Az Orient Projekt Magyar-Ázsiai Kapcsolattörténeti Platform Évkönyve
1. évfolyam | 2023

A *Passages* az Orient Projekt Magyar-Ázsiai Kapcsolattörténeti Platform (OP) évkönyve. Kiadványunk elektronikus folyóirat formájában, *Open Access* rendszerben évente egyszer jelenik meg honlapunkon. Ennek megfelelően díjmentesen hozzáférhető, és a szerzők számára is díjmentes publikációs lehetőséget nyújt. A kéziratok benyújtásához segédlet szintén honlapunkon található.

Főszerkesztő, szerkesztésért felelős személy: NAGY ELEK

Szerkesztők: CSOMA MÓZES, GYARMATI JÁNOS, ISPÁN ÁGOTA LÍDIA, KIRÁLY ATTILA, SIPTÁR DÁNIEL, SZÁNTÓ IVÁN, SZILÁGYI ZSOLT

A lapszám szakmai szerkesztője: KIRÁLY ATTILA

A lapszám olvasószerkesztője: ISPÁN ÁGOTA LÍDIA

Grafikai terv: KIRÁLY ATTILA

Tördelés: MAHMOUDI-KOMOR JUDIT

Kiadó: Orient Projekt Magyar-Ázsiai Kapcsolattörténeti Platform
Eurázsia Központ

Az Orient Projekt fő támogatója a Pallas Athéné Domus Meriti Alapítvány

PADME
PALLAS ATHÉNÉ
DOMUS MERITI
ALAPÍTVÁNY

EURASIA
CENTER

Felelős kiadó: NAGY ELEK

A kiadó székhelye: 2600 Vác, Donga u. 2.

Honlap: <https://orient-projekt.hu>

Kapcsolat: info@orient-projekt.hu

ISSN 2939-8592 (Online)

ISSN 2939-8584 (Nyomtatott)

DOI: <https://doi.org/10.59608/pas2023a000.00>

A kiadvány Spectral és Ambient betűtípussal, 210 × 297 mm méretben készült. A borítón: Elked Antal kocsijával (1899, Sanghaj. Opel Darracq, 1899-es modell). Fotó: Kiss Sándor gyűjteményéből.

Ez a Mű a [Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Ne változtasd! 4.0 Nemzetközi Licenc](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/) feltételeinek megfelelően felhasználható.

PASSAGES 1. ÉVFOLYAM (2023)

NAGY ELEK: <i>Főszerkesztői előszó és köszönetnyilvánítások</i>	9
Egyiptom	
KIRÁLY ATTILA: <i>Egyiptom és Magyarország</i>	13
KIRÁLY ATTILA: <i>A magyarországi egyiptológia oktatás történetének vázlatja</i>	47
KIRÁLY ATTILA, REZSABEK NÁNDOR: <i>Mahler Ede (1857–1945)</i>	69
India	
LÁZÁR IMRE: <i>A magyar–indiai kulturális kapcsolatok évszázadai</i>	76
BALDAVÁRI ESZTER: <i>Medgyaszay István (1877–1959)</i>	131
KELÉNYI BÉLA: <i>Schwaiger Imre (1868–1940)</i>	139
LÁZÁR IMRE: <i>Sóbhá (Fori) Néhrú (1910–2001)</i>	145
LÁZÁR IMRE: <i>Tömöry Edith (1910–2001)</i>	155
Japán	
KISS SÁNDOR: <i>Elked Antal (1873–1942)</i>	166
KISS SÁNDOR: <i>Komor, George (1888–1976)</i>	177
KISS SÁNDOR: <i>Komor Izidor (1860–1942?)</i>	183
KISS SÁNDOR: <i>Komor Szigfrid (1863–1935)</i>	189
KISS SÁNDOR: <i>Kuhn Arthur (1850–1943)</i>	195
KISS SÁNDOR: <i>Kuhn Moritz Montague (1831–1901)</i>	201
KISS SÁNDOR: <i>Metzger Nándor</i>	205
SZILAS LÁSZLÓ SJ RENDTÖRTÉNÉSZ NYOMÁN JTMR LEVÉLTÁR: <i>Nemeshegyi Péter SJ. (1923–2020)</i>	229
GULYÁS ZOLTÁN: <i>Szentgáli Antal (1868–1945)</i>	239
SZÉKÁCS ANNA: <i>Székácsné Vida Mária (1916–2000)</i>	251
Kína	
SALÁT GERGELY: <i>Kína és Magyarország</i>	267
SZILAS LÁSZLÓ SJ RENDTÖRTÉNÉSZ NYOMÁN JTMR LEVÉLTÁR: <i>Ladányi László SJ. (1890–1965)</i>	299
SZILAS LÁSZLÓ SJ RENDTÖRTÉNÉSZ NYOMÁN JTMR LEVÉLTÁR: <i>Szarvas Miklós SJ. (1890–1965)</i>	305

PASSAGES 1. ÉVFOLYAM (2023)

Koreai-félsziget

CSOMA MÓZES: <i>A Koreai-félsziget és Magyarország</i>	315
OSVÁTH GÁBOR: <i>Diák voltam Észak-Koreában. 1970–72</i>	337
CSOMA MÓZES: <i>Gróf Vay Péter élete és utazásai Koreában</i>	355

Mongólia

SZILÁGYI ZSOLT: <i>Mongólia és Magyarország</i>	367
KEMPF BÉLA: <i>A Szegedi Egyetem Könyvtárának Ligeti-hagyatéka</i>	407
SZILÁGYI ZSOLT: <i>Kara György (1935–2022)</i>	417
SZILÁGYI ZSOLT – ROTTÁR MÁTÉ: <i>Ligeti Lajos (1902–1987)</i>	425

Művészek

KELÉNYI BÉLA: <i>Boromisza Tibor (1880–1960)</i>	439
KELÉNYI BÉLA: <i>Csapek Károly (1904–1976)</i>	445

Életút

Elked Antal

1873–1942

KISS SÁNDOR*

* kereskedelmi diplomata, Japán-kutató, E-mail: sandor4u@gmail.com

Hivatkozás: Kiss, S., (2023). Elked Antal (1873–1942). *Passages* 1:169–176. <https://doi.org/10.59608/pas2023a009.00>

Elked Antal (Antonius di Padua Elked) (Budapest, 1873. október 16. – Jokohama, 1942. május 29.) magyar bankár. Édesapja a híres Elked Antal vendéglős, a Kecskeméti utca és a Magyar utca sarkán lévő rég megszűnt népszerű kocsmavendéglő tulajdonosa volt. Édesanyja Kommer Jozefin, Kommer József budapesti főépítész lánya. Testvérei: Berta, Elemér, Géza és József. Elvégezte a Reáltanoda utcai Belvárosi Reáliskolát (az Eötvös Gimnázium elődje). Antal nyelvtelenség volt, öt világnyelvet beszélt: német, angol, francia, orosz és később megtanult japánul is. A Kereskedelmi Akadémia elvégzése után a Juta Fonó- és Szövőipari Rt. szolgálatába lépett, s onnan vonult be katonának.

Leszerelése után a Credit Lyonnais-hez került Párizsba, ahol jó alkalma nyílt a bankszakmát alaposan elsajátítani. Később a bank londoni fiókjához osztották be. Innen bankja ajánlólevele alapján került a szentpétervári 1895-ben alapított Russian Joint Stock Bankhoz, és tisztviselői minőségben Oroszország különböző városaiban teljesített szolgálatot.

1899-ben gróf Sergei Witte orosz pénzügyminiszter ajánlására Elked Antalt Sanghajba küldték, hogy ott az újonnan felállítandó Russo-Chinese Bank valutaosztályát megszervezze. Az 1900. évi bokszerlázadás leverésében, mint önkéntes vett részt. A sanghaji angol lovasalakulat egyetlen nem angol állampolgárságú önkéntese volt. Szolgálatáért megkapta az osztrák katonai érdemrendet. 1902-ben helyezték át Kóbéba, az orosz–kínai bank japán

Kollázs képei:

Balra: Elked Antal portréja. Forrás: Kiss Sándor gyűjteményéből

Középen: ld. az 5. képnél

Jobbra: ld. az 5. képnél

fiókjához a Japánnak fizetendő kínai kártérítés bonyolítására. Feladata során került kapcsolatba a legfelsőbb japán pénzügyi körökkel, megértette és megtanulta a szigetország munkamódszereit. Reáliskolai jó barátja és osztálytársa, ifj. Lechner János Ödön 1902-ben már festőművészként, feleségével együtt látogatta meg Kóbéban. 1904-ben Hopp Ferenc kereste fel a „*nagy tekintélynek örvendő*” bankárt. Előléptetése nem sokat váratott magára, és még azévből vezetői beosztásba áthelyezték a bank jokohamai fiókjába.

Az elismert japán pénzügyi szakértőt 1906-ban az orosz kormány Portsmouth-ba, később Szentpétervárra rendelte. A rábízott feladatok elvégzése után Elked Antalt ismét Japánba vezényelték magas beosztásba, újból a Russo-Chinese Bank jokohamai fiókjához. Kötelességének érezte azt is, hogy segítse a Japánban fogva tartott orosz hadifoglyok hazatelepítését. Szolgálatiért a cár kitüntette a Szent Szaniszló-rend III. fokozatával. Az első világháború kitörése után, mint a Monarchia állampolgárjának a banknál betöltött állásától meg kellett válnia. Helyi összeköttetései segítségével a Mitsui Bussan Kaisha alkalmazottja lett Tokióban, innen tovább lépve a tokiói Mogi pénzügyi érdekeltségénél vállalt vezető állást.

Elked 1920-ban önállósította magát, s partnereivel együtt megnyitották Tokióban a kanadai alapítású Park-Union Foreign Banking Corporation bank-bizományosi irodáját. Jó összeköttetései, gazdag pénzügyi tapasztalata és nyelvtudása révén irodájuk fellendült.

Az 1923-as földrengés kitörésének pillanatában éppen egyik kóbei ügyfelével beszélt, s annyit még tudott mondani, hogy óriási földrengés tört ki, és megszakadt a vonal. Ez volt a földrengéskatasztrófa regisztrált kisszámú azonnali híreinek egyike. Tokiói irodájuk működésképtelen lett, jokohamai házuk összeomlott és az új Ford kocsija kiégett. Felesége szerencsére sérülés nélkül megúszta a pusztító földrengést. Irodájuk nem sokára újra megnyitott; a földrengési károk intézésében, hitelek kihelyezésében igen eredményesen működtek. Később egy Elked & Gerdt Exchange Broker nevű vállalkozásuk volt Tokióban, ennek alapítási éve nem ismert. Nagyon sokat utazott, üzleti ügyekben bejárta a világot – USA, Anglia, Svájc, Magyarország – és sokszor feleségét is magával vitte.

1942-ben egy hirtelen betegség következtében, Jokohamában halt meg.

Ismert sportbarát és megszállott gépkocsirajongó volt. Sanghajban vette meg első gépkocsiját, és mindig a legújabb modelleket használta. 1904-től tevékenyen részt vett a japán lósport fejlesztésében, szabályok megalkotásában. Részvényese és tagja volt a japán nemzeti Lovaregyletnek, segítette a negisi, kavaszaki, meguroi futtatások megszervezését.

Úttörő munkát végzett a japán műkorcsolyázás megteremtésében, a sportág népszerűsítésének atyja volt. Ő építette ki a japán–svájci műkorcsolya kapcsolatot. Maga is szenvedélyesen korcsolyázott. St. Moritz-ban versenyezve, 54 évesen elnyerte a svájci Korcsolya Szövetség ezüst érmét.

Japán nőt, a nemesi családból származó katolikus Fukutani Mitsu-t (1881. december 26. Jokohama – 1971. június 15. Jokohama) vette feleségül 1902-ben. 1918 tavaszán megerősítették házassági fogadalmukat, és bejelentették Magyarországon is. Feleségének keresztény neve: Maria Margaretha Elked. Feleségével negyven éven át példás boldog házasságban élt. Gyermekük nem voltak. Egy leányt és egy fiút fogadtak örökbe. Leányuk Winfried

1. kép.

Elked Antal és ifj. Lechner János Ödön feleségével cseresznyefa virágzaskor (1902, Kóbe).

Forrás: Kiss Sándor gyűjteményéből

Christina Fukutani Fusae (1921. november 21. Jokohama – 2007. augusztus 17. Jokohama). Mindhárman a Jokohamai Külföldiek temetőjében egy közös sírban nyugszanak. Fogadott fiuk, Raymond Elked Fukutani a St. Joseph International Schoolban tanult és a Japan IBM-nél dolgozott.

Kiegészítés – Elked Antal felesége

Idézzük fel feleségének a katasztrófával kapcsolatos emlékeit, amit a pusztító földrengés huszadik évfordulóján, 1943-ban mondott el a Metzger Nándor által szerkesztett *Keletázsiai Magyarorság* havilap riportérének, Linckner Etelnek.¹

„– Boldogult férjem a nagy földrengés alkalmával Tokióban volt, tőzsde-bizományosi irodájában. Éppen fontos üzleti ügyben Kobéval beszélt telefonon, amikor megrendült az épület. Csak éppen annyit tudott mondani: Itt nagy földrengés van és a következő pillanatban már megszakadt az összeköttetés. Így Kobéban és szerte a világon e kettévágott telefonbeszélgetés révén tudták meg, hogy Tokióban katasztrófális erejű földrengés támadt.

– Férjem kirohant a szobából és az utcára érve megdöbbenve látta, hogy a szemközt levő acélvázás bankpalota homlokfala fűlsiketítő robajjal az utcára zuhan, maga alá temetve embereket, kocsikat. Szívet tépő jajgatás, vad kiáltozás töltötte be a levegőt. Férjem elborzadva látta, mint zuhan ki a törmelékekkel együtt egy pincér, aki a földrengés pillanatában éppen az ablaknál bámult ki a világba. Ki gondolta volna, ő a legkevésbé, hogy a halál oly közel van hozzá! A lépcsőn három, négy fokot ugorva, egymást tiporva rohantak le az emberek, hogy mielőbb az utcára jussanak. Antalt a tömeg sodorta magával, verekedve, öklözve nagy nehezen eljutott a Simbasi állomásra, mert minden gondolata csak az volt, hogy mielőbb haza térjen. Még közlekedtek a vonatok és nagy nehezen helyet kapott a zsúfolásig telt kocsiban, de csak Sinagava állomás közeléig jutottak, ott a vonat nagy zökkenővel megállt. Mint kiderült, a kikötőben egy olajtank robbanása felszakította a vasúti síneket. Gyalog kellett folytatnia útját és csak másnap délután érkezett Jokohamába, ahol otthonunkat romba dőlve találta.

– Én a kertemben dolgoztam, – beszéli tovább Elkedné, – amikor hatalmas lökéssel megrendült a föld lábaim alatt. A következő percben házunk falai nagy robajjal összeomlottak. Az épület szerencsére ellenkező irányban dőlt le, így nem sérültem meg. A földön összehúzódva lapultam meg, talpra akartam állni, hogy meneküljek valamerre, de ez nem sikerült, mert a föld egyre jobban rengett. Valahogy csúszva-mászva eljutottam a közelben levő temetőbe, ahol már sok ember keresett menedéket a sírok között. Az éjszakát mindannyian a temetőben töltöttük.

– Másnap az égő utcákon át valahogy a kikötőig jutottunk, ahol egy amerikai hajóra sikerült felszállnom. Öltözetem csak egy vékony nyári kimonóból állt, ami foszlányokra szakadt, az éhség gyötört, de szenvedésemet a legnagyobb türelemmel viseltem, arra gondolván, hogy még szerencsés vagyok, nem vesztetem életem. Közben férjem holléte aggasztott, nem tudtam, életben van-e? Az első ételt, amit a hajón kaptam, nem fogyasztottam el, hanem kimonóm ujjába rejtettem el, gondolván, hogyha sikerül viszont látnom férjemet, aki bizonyára éhes lesz, neki adom. Napokig tétlenül aggódva vártam a hajón, hogy valami hírt kaphassak felőle. Közben nagy vihar volt, a hajó ide-oda ingott, a város még

2. kép.

Elked Antal megérkezett Sanghajba (1899, Sanghaj kikötő). Forrás: Kiss Sándor gyűjteményéből

1 Lickner 1943.

mindig tűzzel és füsttel volt körülvéve. Már, már feladtam a reményt, hogy férjemet viszontlátom, amikor éppen déli ebédkiosztáskor elém toppant. Az örömtől és a meglepetéstől kiejtettem kezemből az étellel tele edényt.

– Pár nap múltán sikerült Kobéba eljutnunk, ahol ismerőseinknél szálltunk meg, hogy kipihenjük a borzalmas napok izgalmait.”

Nyilatkozatok

Adatelérhetőségi nyilatkozat. A szerző megerősíti, hogy a mű eredményeit alátámasztó kutatási adatokat a tanulmány tartalmazza.

Összeférhetetlenségi nyilatkozat. A szerző nyilatkozik, hogy összeférhetetlenség nem áll fenn.

Szerzői jogi nyilatkozat. Ez a mű a Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Ne változtasd! 4.0 nemzetközi licenz feltételeinek megfelelően felhasználható. (© ⓘ ⓘ ⓘ CC BY-NC-ND 4.0) <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Alapvető szakirodalom, források

Linckner, E., (1943). Magyar sorsok a húsz év előtti japáni katasztrofális földrengésben. *Keletázsiai Magyarság* 1943(9), 5–7.

3. kép. Elked Antal kocsijával (1899, Sanghaj. Opel Darracq, 1899-es modell). Forrás: Kiss Sándor gyűjteményéből

4. kép.
Elked-szoba (1902, Kóbe, a tárgyak többségét a Kuhn & Komor kóbei üzletben vette Sanghaj kikötő). Forrás: Kiss Sándor gyűjteményéből

5. kép. Elked és kollégája, Wenger függőágyban viszik Antal feleségét (1903, Hakone). Forrás: Kiss Sándor gyűjteményéből

6. kép. A Park-Union Foreign Banking Corporation munkatársai, elől a négy külföldi vezető (1920, Tokió).
Forrás: Kiss Sándor gyűjteményéből

7. kép. Kanaya hotel újévi maszkabál (1931, Nikkó Kanaya hotel). Forrás: Kiss Sándor gyűjteményéből

8. kép. Elked Antal és felesége, Mitsu (1937, Jokohama. Családi emlékfotózás). Forrás: Kiss Sándor gyűjteményéből

9. kép. Elked Antal és fogadott leánya, Christina (1937, Jokohama. Családi emlékfotózás). Forrás: Kiss Sándor gyűjteményéből